

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
پیشگفتار	۱۷
بخش اول: کلیات	۱۹
فصل اول: مبانی، اهداف، تاریخچه و سیر تحول مجازات زندان و حقوق زندانی	۲۱
مبحث نخست: مفهوم حبس و اهداف و تاثیرات آن	۲۱
گفتار نخست: معنای لغوی و اصطلاحی حبس	۲۱
بند نخست: معنای لغوی	۲۱
بند دوم: معنای اصطلاحی حبس «زندان»	۲۲
گفتار دوم: تاریخچه و سیر تحول زندان	۲۵
بند نخست: در غرب	۲۶
بند دوم: در ایران	۲۹
بند سوم: در اسلام	۳۱
گفتار سوم: کارکردهای مجازات حبس	۳۴
بند اول: پیشگیری از جرم	۳۴
الف: نقش مستقیم	۳۵
ب: هدف اصلاحی	۳۸
پ: حذف و طرد بزهکار	۴۰
بند دوم: اهداف مجازات حبس	۴۱
الف: در اسناد بین‌المللی	۴۱
ب: در مقررات ایران	۴۴
گفتار چهارم: آثار سوء حبس بر زندانی	۴۵
بند اول: آثار عینی	۴۶
بند دوم: آثار ذهنی	۵۱
مبحث دوم: انواع زندان	۵۳

۶ □ حقوق زندانی در ایران و اسناد بین المللی

- گفتار نخست: انواع زندان در نظام حقوقی ایران ۵۳
- بند نخست: زندان بسته ۵۳
- بند دوم: زندان نیمه باز ۵۴
- بند سوم: زندان باز ۵۴
- بند چهارم: مراکز حرفه آموزی ۵۶
- بند پنجم: مؤسسه کار درمانی اردوگاه ۵۷
- بند ششم: قانون اصلاح و تربیت ۵۷
- گفتار دوم: انواع زندان در نظام حقوق بشر بین المللی ۵۸
- بند نخست: انواع زندان در مکاتب حقوق کیفری ۵۸
- بند دوم: روش اداره زندان ۵۹
- ۱- روش عمومی «روش حبس دسته جمعی» ۵۹
- الف: مزایای روش عمومی ۵۹
- ب: زیانهای روش عمومی ۶۰
- ۲- روش انفرادی (سلولی یا پنسیلوانیایی) ۶۰
- ۳- روش مختلط و متناوب «رژیم ابرنیین» ۶۱
- ۴- روشهای مدرن یا ایرلندی یا روشهای اصلاحی و تربیتی ۶۲
- ۵- روش منطبق با شخصیت زندانی ۶۳
- گفتار سوم: طبقه بندی زندانیان ۶۴
- بند نخست: طبقه بندی زندانیان در نظام حقوق بین الملل ۶۴
- ۱- طبقه بندی براساس جنسیت ۶۵
- ۲- طبقه بندی براساس وضعیت حقوقی ۶۵
- ۳- طبقه بندی براساس سن ۶۵
- بند دوم: طبقه بندی زندانیان در آیین نامه زندانها در ایران ۶۷
- ۱- طبقه بندی براساس جنسیت ۶۷
- ۲- طبقه بندی براساس سن ۶۸
- ۳- طبقه بندی براساس وضعیت حقوقی (متهم یا محکوم بودن) ۷۰
- ۴- طبقه بندی از لحاظ وضعیت سلامت ۷۰

فهرست مطالب □ ۷

فصل دوم: منابع حقوقی راجع به حقوق زندانیان.....	۷۳
مبحث نخست: منابع بین‌المللی.....	۷۳
گفتار اول: منابع عام حقوق بشری مرتبط با حقوق زندانیان.....	۷۳
بند اول: اعلامیه جهانی حقوق بشر.....	۷۴
بند دوم: میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی و فرهنگی و میثاق	
بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی.....	۷۶
بند سوم: کنوانسیون منع شکنجه و رفتار یا مجازات خشن،	
غیرانسانی یا تحقیر کننده.....	۸۰
بند چهارم: کنوانسیون حقوق کودک.....	۸۱
بند پنجم: کنوانسیون بین‌المللی رفع هر گونه تبعیض نژادی.....	۸۳
بند ششم: کنوانسیون و پروتکل‌های ژنو.....	۸۴
گفتار دوم: منابع خاص مربوط به رعایت حقوق زندانیان.....	۸۷
بند اول: مجموعه قواعد حداقل رفتار با زندانیان به منظور	
مبارزه با جرم و چگونگی رفتار با زندانیان.....	۸۸
بند دوم: حداقل قواعد استاندارد برای اقدامات غیربازداشتی	
«قواعد توکیو».....	۹۱
بند سوم: اصول اساسی رفتار با زندانیان.....	۹۳
بند چهارم: رهنمودهای سازمان ملل برای پیشگیری بزهکاری	
نوجوانان «رهنمودهای ریاض».....	۹۴
بند پنجم: قواعد سازمان ملل برای حمایت از نوجوانانی که	
آزادی آنها سلب شده است.....	۹۵
مبحث دوم: منابع داخلی (ملی).....	۹۷
گفتار اول: قانون اساسی.....	۹۸
گفتار دوم: قانون عادی.....	۹۹
بند اول: قانون مجازات اسلامی.....	۹۹
بند دوم: قانون تبدیل شورای سرپرستی زندانها و اقدامات و	
تامینی و تربیتی کشور به سازمان زندانها و اقدامات تامینی و	
تربیتی کشور.....	۱۰۲

- بند سوم: قانون احترام به آزادیهای مشروع و حفظ حقوق شهروندی ۱۰۳
- بند چهارم: حقوق شهروندی در قانون برنامه چهارم توسعه ۱۰۴
- گفتار سوم: مقررات و مصوبات قوه قضاییه ۱۰۵
- بند اول: دستورالعمل حقوق شهروندی ۱۰۵
- بند دوم: آیین نامه اجرایی سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور ۱۰۶
- بند سوم: آیین نامه اجرایی مددکاری اجتماعی سازمان زندانها ۱۰۸
- بند چهارم: آیین نامه مراکز مراقبت بعد از خروج ۱۰۹
- بند پنجم: آیین نامه اجرایی امور خود کفایی و حرفه آموزی سازمان زندانها ۱۱۰
- بند ششم: آیین نامه ستاد حقوق بشر ۱۱۱
- بند هفتم: اساسنامه انجمن حمایت از زندانیان ۱۱۲
- بند هشتم: اساسنامه ستاد دیده ۱۱۳
- بند نهم: بخشنامه حقوق شهروندی ۱۱۳
- بند دهم: سایر بخشنامه های ریاست قوه قضاییه ۱۱۴
- گفتار چهارم: مقررات سایر نهادها (شورای عالی اداری و شورای عالی انقلاب فرهنگی) ۱۱۶
- بند اول: طرح تکریم ارباب رجوع ۱۱۶
- بند دوم: منشور حقوق زنان ۱۱۷

- بخش دوم: حقوق زندانیان و نظارت بر آن** ۱۱۹
- فصل اول: حقوق زندانیان ۱۲۱
- مبحث اول : حقوق مدنی ۱۲۱
- گفتار نخست: رعایت حقوق زندانی در پذیرش ۱۲۱
- گفتار دوم: منع تند خویی، تنبیهات خشن، حقیر آمیز و موهن ۱۲۳
- بند نخست: منع تنبیهات خشن در قواعد حقوق بین الملل ۱۲۳
- بند دوم: منع تنبیهات خشن در مقررات داخلی ایران ۱۲۵
- گفتار سوم: حقوق ارتباطی زندانیان ۱۲۶

بند نخست: رابطه زندانی با محیط خارج از زندان در مقررات

- بین المللی ۱۲۶
- الف: ارتباط با اشخاص ۱۲۷
- ۱- ارتباط با وکیل ۱۲۸
- ۲- ارتباط با خانواده ۱۲۹
- ۳- ارتباط با دوستان ۱۲۹
- ۴- ارتباط با نماینده مذهبی ۱۳۰
- ب: مکاتبات و مکالمه های تلفنی ۱۳۱
- ج: ملاقات ۱۳۱

بند دوم: ارتباط زندانی با محیط خارج از زندان در مقررات

- داخلی ایران ۱۳۲
- الف: ملاقات ۱۳۲
- ۱- ملاقات و ارتباط آن با انتقال زندانی بومی ۱۳۳
- ۲- ملاقاتکنندگان مجاز ۱۳۴
- ۳- شرایط محل ملاقات ۱۳۵
- ب: مکاتبات و مکالمه های تلفنی ۱۳۵
- پ: مرخصی ۱۳۷
- گفتار چهارم: حمایت مادی و معنوی زندانیان ۱۴۰
- بند نخست: حمایت از زندانی در نظام مقررات بین المللی ۱۴۰
- بند دوم: حمایت از زندانی در مقررات داخلی ایران و نهادهای
حمایت کننده ۱۴۱

۱- شورای برنامه ریزی و مدیریت بهداشت روان و

- اصلاح رفتار زندانیان ۱۴۳
- ۲- انجمن حمایت از زندانیان ۱۴۴
- ۳- مراکز مراقبت بعد از خروج ۱۴۵
- ۴- ستاد دیه ۱۴۷
- ۵- شهرداری ۱۴۹
- مبحث دوم: حقوق ناظر بر سلامت فردی، اقتصاد و فرهنگ ۱۵۰
- گفتار نخست: امور بهداشتی مربوط به زندانیان ۱۵۰

- بند نخست: بهداشت شخصی، جسمی و نظافت زندانیان از نظر قواعد بین المللی ۱۵۰
- بند دوم: بهداشت شخصی، جسمی و نظافت زندانیان در آئین نامه زندانها در ایران ۱۵۳
- گفتار دوم: تغذیه زندانیان ۱۵۷
- بند نخست: تغذیه زندانیان از دیدگاه قواعد بین المللی ۱۵۸
- بند دوم: تغذیه زندانیان از منظر مقررات داخلی ایران ۱۵۹
- گفتار سوم: پوشاک زندانیان ۱۶۲
- بند نخست: پوشاک زندانی از دیدگاه قواعد بین المللی ۱۶۳
- بند دوم: پوشاک زندانی از منظر مقررات داخلی ایران ۱۶۴
- گفتار چهارم: حرفه آموزی و اشتغال به کار زندانیان ۱۶۵
- بند نخست: تاریخچه کار زندانیان و نظریات موافقان و مخالفان ۱۶۵
- الف: تاریخچه کار زندانیان ۱۶۶
- ب: دلایل مخالفان و موافقان برنامه های کار زندان ۱۶۸
- بند دوم: اشتغال به کار زندانیان در قواعد بین المللی ۱۶۹
- بند سوم: اشتغال به کار زندانیان در مقررات داخلی ایران ۱۷۲
- گفتار پنجم: حقوق آموزشی و فرهنگی زندانیان ۱۷۳
- بند نخست: حقوق آموزشی و فرهنگی زندانیان در اسناد بین المللی ۱۷۳
- بند دوم: حقوق آموزشی و فرهنگی زندانیان در مقررات داخلی ایران ۱۷۵
- فصل دوم: نظارت و کنترل بر حفظ حقوق زندانیان ۱۷۷
- مبحث نخست: نظارت و کنترل بر حقوق زندانیان در اسناد بین المللی ۱۷۸
- گفتار نخست: مفهوم نظارت و روش های نظارتی ۱۷۸
- بند نخست: مفهوم نظارت ۱۷۸
- بند دوم: روش های نظارتی ۱۸۰
- الف: گزارشهای ادواری ۱۸۰

فهرست مطالب □ ۱۱

ب: رسیدگی به مکاتبات حاوی ادعاهای حاوی نقض حقوق	
بشر	۱۸۱
ج: بررسی موضوعی حقوق بشر	۱۸۲
گفتار دوم: نهادهای بین‌المللی مرتبط با نظارت بر حفظ حقوق	
زندانیان	۱۸۳
بند نخست: نهادهای عمومی دولتی	۱۸۳
الف: مجمع عمومی سازمان ملل متحد و کمیته سوم مجتمع	
عمومی «کمیته اجتماعی و فرهنگی و انسانی»	۱۸۳
ب: کمیته حقوق بشر	۱۸۴
پ: کمیته علیه شکنجه	۱۸۴
ت: کمیته حقوق کودک	۱۸۵
ث: کمیسیون حقوق بشر	۱۸۶
ج: کمیساریای عالی حقوق بشر	۱۸۷
چ: مرکز حقوق بشر (Center for Human Rights)	۱۸۸
ح: موسسات تخصصی سازمان ملل	۱۸۸
بند دوم: سازمان‌های غیر دولتی	۱۸۸
روش اول - به عنوان گروه فشار نسبت به دولتهای خود	۱۹۰
روش دوم - فعالیت در جهت طرح تصویب قطعنامه، اسناد،	
کنوانسیونهای جدید بین‌المللی	۱۹۱
الف: سازمان عفو بین‌الملل Amnesty International	۱۹۲
ب: کمیته بین‌المللی صلیب سرخ	۱۹۳
پ: سازمان دیدهبان حقوق بشر Human Rights	
Wntch (HRW)	۱۹۴
مبحث دوم: نظارت و کنترل بر حقوق زندانیان در مقررات داخلی	۱۹۴
گفتار نخست: نظارت درون سازمانی	۱۹۵
بند اول: نظارت توسط رئیس زندان	۱۹۵
بند دوم: نظارت توسط حفاظت و بازرسی زندان	۱۹۵

۱۲ □ حقوق زندانی در ایران و اسناد بین المللی

- بند سوم: شورای برنامه ریزی و مدیریت بهداشت روان و
اصلاح رفتار زندانیان ۱۹۶
- گفتار دوم: نظارت برون سازمانی (توسط قوای سه گانه) ۱۹۷
- بند اول: نظارت توسط قوه مقننه ۱۹۷
- الف: کمیسیون اصل نود ۱۹۷
- ب: تحقیق و تفحص مجلس شورای اسلامی ۱۹۹
- بند دوم: نظارت توسط قوه قضائیه ۱۹۹
- الف: بازرسیهای سازمان بازرسی کل کشور ۱۹۹
- ب: دیوان عدالت اداری ۲۰۰
- پ: کمیسیون حقوق بشر اسلامی ۲۰۱
- ت: ستاد حقوق بشر قوه قضائیه ۲۰۲
- بند سوم: نظارت از سوی قوه مجریه ۲۰۳
- گفتار سوم: نقش نظارتی سازمانهای غیر دولتی داخلی در ایران ۲۰۴
- بند اول: کمیسیون حقوق بشر اسلامی ۲۰۵
- بند دوم: انجمن حمایت از زندانیان ۲۰۸
- بند سوم: ستاد مردمی دیه و رسیدگی به زندانیان نیازمند ۲۰۹
- بند چهارم: جمعیت هلال احمر ۲۱۰
- نتیجه گیری و پیشنهادات ۲۱۱
- منابع و مأخذ ۲۱۹